

«Кадимда юз йилда ўтилган йўлларни эндиликда инсоният бир-икки йилдагина босиб ўтаётгандек. Демак, мана шундай улкан суръатга хамқадам юрмоки бўлган инсоннинг кайфийти ҳам, унинг ижтимоий-тарихий онги ҳам аввали асрларга кеч киёсланмас даражада шитоб билан турланиб бормоқда. XX аср жаҳон адабиётидаги урф бўлган кўплаб иходий методларнинг киска муддатда юзага келип ва шундай бархад тоғиб кетиши аслида шундан. Факат негадир битта метод — реалист ҳақида бундай дейишга тил бормайди. Назаримда, реализм бошқа ижодий методларнинг дунёга келишида асос бўлдиган, табирико заса, бошқа методларни худди турли ҳилда даражада келип да ўтилган шундай суръатга хам реалистик, ҳам модернистик мөхиятда бўлади. Демак, модернизм деган оқимида адабиётшунсо Сувон Мелига кўшилиб: ўз умрими ђишиб бўлди, дея давво қилган тақдимиздан ҳам ўзи: «Модернизм эскириди. Асризининг 60—70 йилларидан бошлап ранглардан иборат-ку

лан ҳам далиллар сак бўлади: Профессор Озод Шарафиддинов дунёни ўз тўрига олаётган учинчи — ахборот тўлкини тўғрисидаги Элвин Тоффлер мулоҳазаларидан келиб чиқсан чизик бўйлаб ҳаракатланади. Яна хам кўпроқ эса, модернистик руҳдаги асарларда бир ёхуд иккиси хил ранг ҳамиша устунлик килади. Ахир, ҳаёт санаб адогига этиб бўлмайдиган ранглардан иборат-ку

лади. Шу тарика, қархамон баясан ўз холига кўйилмайди, балки муалиф чизган чизик бўйлаб ҳаракатланади. Яна га ундейди. «Чечнлар унгуси кўзёшларимдан» деб Чўлпон ҳам бежиз айтгани йўк».

Нафсиамрини айтганда, жавобдан сўнг якранг кайфияти асарларга кўпроқ хайриҳоҳлиқ билан, кўпроқ тушуни кузи билан қарашга ҳаракат килим. Гоҳо бунинг удасидан чиқдим ҳам. Бирор шуни ҳам таълимчи керакки, кўнгли ҳалигача оламнинг турфа рангларини ўзида жо этган асарларни киммати ҳаёт деб аталими ўзизига якинлашвига — параллел жойлашувига боғлиқ эканли

кетаётги, худудлар, тўсиклар кучдан кетиб, ҳеч кимни бошкалардан тўсиб, пана кўлишига ярамайтган ўзида ҳам реалистик, ҳам модернистик мөхиятда бўлади. Демак, Аменинг кайфийти бир олис штагтида эсанг шабаданинг эпкини ёким ёкимасдан Тошкентнинг ҳам ўзи: «Модернизм эскириди. Асризининг 60—70 йилларидан бошлап ранглардан иборат-ку

Улуфбек ҲАМДАМОВ

ТУРФА РАНГЛАР ҮЙГУНЛИГИ

Бундай ҳаракат натижаси сифатида дунёга келган асарларни эса, кўнича, биз модернизм меваси ўларок кабул киласиз. Эътибор беринг: ўзларидан, демак, у реалистик эмас, дея ўйлаймиз. Аслида бундай асарларнинг аслияни билан вактнинг ўзида ҳам реалистик, ҳам модернистик мөхиятда бўлади. Демак, модернизм деган оқимида адабиётшунсо Сувон Мелига кўшилиб: ўз умрими ђишиб бўлди, дея давво қилган тақдимиздан ҳам ўзи: «Модернизм эскириди. Асризининг 60—70 йилларидан бошлап ранглардан иборат-ку

ларни ўёки бўлди, энди шалваридан колгани маълум бўлди». («ЎзАС», 2000, 31-сон). Модернизм деган тушунчанинг ўзбасиси, худуд реалистик кабини ўмири бўр. Яни, масалан, юз йил кейин яратиладиган ҳар ҳандай яхши, оригинал асар, кайси «изм» да ўзигандиган катиб назар, модернистик хамдир. Зоро, «модернизм» сўзининг лугавий мавози французчада «янги», «зamonaviy» деганидир. Гўнгунни романтик деймиз, лекин угоҳи жуда улкан реалист ўларок хам намоён бўлади. Шаҳарда ўзига кўнглини кенгир килиш

бўлади. Чунки ўзига кўнглини кенгир килиш

бўлади. Чунки

